

ALBERTO VENZAGO:
VOODOO

Internasjonalt regnes den sveitsiske fotografen og filmskaperen **Alberto Venzago** som en av de fremste på sitt område. Hans reportasjer trykkes i blader som Stern, GEO, Sunday Times og National Geographic.

Tekst: Marianne Westerlund

Vi befinner oss i syvende etasje på en tidligere såpefabrikk i Zürich. Gjennom de store panoramavinduene ser vi reklameskiltene lyse i rødt på taket midt imot. Her, i et loft på drøye 200 kvm, bor og arbeider Alberto. Innredningen er klassisk sober i svart og hvitt: Le Corbusier møbler, et flygel, lager og teknisk utstyr. Noen nummer av Vogue og et invitasjonskort til en Tina Turner fest ligger på Isamu Noguchs stilrene bord. Som seg hør og bør i Sveits er alt klinisk rent.

Alberto er en av de store i reportasjefotografiet. Han har reist med sin Leica gjennom Nicaragua, Borneo, Kambodsja og El Salvador. I hans bok om den japanske mafiaen «Yakuza» kledde bøsene av seg ned til skinnen og tatoeringene for å bli fotografert. I begynnelsen på 1990-tallet reiste han for første gang til Benin i Vest-Afrika og startet der på en «lang, magisk reise» gjennom en mystisk verden befolket av demoner. Han ble fanget av et ukjent mørke som ikke slapp taket i ham, som dro ham dypt inn i den svarte religionen.

Men Alberto er også London-symfonikerens offisielle fotograf, og om musikk handler også hans film «Mein Bruder Der Dirigent» (Min bror dirigenten) fra 2007. Filmen handler om Albertos bror Mario Venzago, som for øvrig var sjefsdirigent for Göteborg-symfonikerne 2003-2007. Og det var musiker Alberto egentlig skulle ha blitt.

- Jeg studerte ved musikk-konservatoriet i Zürich, planla å bli proffmusiker, kanskje en rockestjerne ...

Alberto bryter ut i latter. Latteren og Alberto er ett. Etter noen minutter kommer den alltid. Den har gitt ham adgang til plasser der normalt intet menneske slippes inn, og flere ganger har den bokstavelig talt reddet livet hans. På kveldene som ung ga han konserter sammen med sin far som spilte fiolin og broren Mario ved flygelet.

I 1968 skjedde imidlertid ulykken. Alberto ble påkjørt, skadet venstre arm så alvorlig at han ikke lenger kunne spille på sin elskede klarinett. Han utdannet seg til lærer, men «ville så langt bort fra Sveits som mulig», ble hippie, lot håret vokse ned på ryggen, levde med urbefolkningen i Australias ørken – dro videre til

Japan og USA. Etter fire år kom han tilbake til Sveits – smittet med malaria, gul feber og amebiasis. Da han var 26 år begynte han å skrive for ulike publikasjoner. Snart kom ønsket om at han burde ta egne bilder til sine artikler, det skulle bli rimeligere på den måten. Etter fem år bak kameraet hadde han nådd toppen. Han begynte å arbeide for Magnum i Paris, og vant Robert Capa prisen i New York for en 45 sider artikkel om Iran i GEO.

Hvor mange liv har et menneske?

Gang på gang begir Alberto seg inn i livstruende situasjoner, setter sitt liv på spill i jobben. - Hva driver deg?

- Jeg har alltid vært trukket til det mørke i livet, og trodde lenge at bilder kunne forandre verden.

Som eksempel nevner han sin artikkel om den perverse handelen med barneslaver på Filippinene, som ble trykket i bladet Stern. Etter den kom loven om at tyske pedofile skulle straffes i hjemlandet, selv om de ble arrestert i utlandet.

Et annet svar er at han får et kick, at han kjenner seg som mest levende når

– EN DAG FORKLARTE MAHOUNON AT ALBERTO IKKE HADDE KOMMET TIL AFRIKA FOR Å OPPLEVE EVENTYR, MEN AT HAN, MAHOUNON, HADDE HENTET HAM DIT FOR Å FÅ LIVET SITT DOKUMENTERT. KANSKJE VAR DET SLIK

BORTSETT FRA PIERRE VERGER HAR
ALDRI EN «YOWO», EN HVIT, FÅTT DELTA
I SEREMONIENE. NÅ SKULLE JEG
INNVIES, BLI «FATUMBIE»

han med nød og neppe har klart seg ut av en livsfarlig situasjon. Som i 1993, da han styrtet med et helikopter i Iran. Eller i 1998 da han var booket på Swissairs ulykkes-fly 111 fra Halifax der 229 mennesker døde i styrten. Albertos død ble bekjentgjort på TV, men han hadde booket om sitt fly i Zürich. I Beirut unnagikk han å bli skutt da han med maskinpistolen trykket mot brystet kunne dra opp sitt sveitsiske pass fra lommen og vise at han ikke var en «fucking American». Sammen med en annen journalist jaget han «Slakteren fra Lyon», den tidligere Gestapo-sjefen Klaus Barbie i Bolivia og fikk tennene utslått. Men det var ikke det verste.

- Nazistene grep to uskyldige hollendere som de trodde var oss. Vi greide å flykte, men de ble henrettet. Ikke noe bilde er verdt en slik pris.

Svart/hvitt

- Hvorfor tar du bare svart/hvitt bilder?
- Farge er så overeksponert. Se på alt

skrap som oversvømmer oss hver dag i aviser og medier. Det er motbydelig. Svart/hvitt reduserer alt til selve kjernen. Fotografiets vesen er svart/hvitt. Når kunder ber om fargebilder sier jeg alltid at jeg er fargeblind. Alberto eksploderer i latter.

- Et bra bilde, sier Alberto, avslører ikke bare hva som finnes foran kameraet, men også hvem som står bak. «Ein Bild Schiessen», sier man på tysk. Og presis som jegeren får et rykk av rekylen når han skyter, støtes fotografen mot sitt innerste når han tar et bra bilde.

- Innstillingen er jo overensstemmelsen mellom blender og tid og bildets komposisjon. Men det jeg mener er den indre innstillingen. Du ser fotografens sjel i et bra bilde.

Reisen til magikeren i Quidah

Det er våren 1988. Denne gangen skulle reisen ikke ha noen endestasjon. Alberto ville oppleve et Afrika som han husket fra barndommens fortellinger.

- Jeg kunne fremdeles kjenne lukten fra eventyrbøkene gule sider. Bøkene som handlet om oppdagelsesreisende, om jungelens farer, om dyr jeg aldri hadde sett. Den spenningen ville jeg oppleve igjen, dykke inn i en gåtefull verden.

Etter artikler gjennom mange år om overgrep og korrupsjon i afrikanske land, hadde Alberto lært å kjenne kontinentet som et helvete på jorden. Bildene hans viser kroppor utmagret av sult, sammenbite diktatoransikter, vold og våpen. Men da han våren 1988 reiste til Afrika bestemte han seg for å lete etter det ukjente. Han ga seg i vei på en Vespa uten noe mål i sikte, uten noen planlegging av tid. I Quidah, en liten by i Benin i Vest-Afrika, fikk han motorstopp. Og der fant han hva han søkte. Han møtte Mahounon, en av de høyeste voodoooprestene i Afrika – og begynte en lang, magisk reise.

Voodoo har sitt opphav i Benin, et land som har vært plaget av krig og plyndring og blitt kjent for sin

slavehandel. Da slaveriet ble avskaffet forsvant landet inn i glemselen. Naturen hadde ikke gitt det nevneverdige naturrikdommer – og geografisk kunne Benin lett overses da nabolandene var så mye større. Verdens utvikling ga ikke mange avtrykk, og livet levde videre i sin naturlige form. Til tross for at voodoo er blitt motarbeidet både politisk og religiøst er den fast forankret i samfunnet Benin. Rundt 80% av befolkningen bekjenner seg til den.

- Med Mahounons hjelp fant jeg en annen verden. Han forklarte sine skikker og lot meg være med på hemmelige ritualer.

Gjennom 12 år reiste Alberto til Benin, og tilbrakte minst et par måneder der hvert år. Hver eneste reise åpnet flere dører. Det ukjente ble med tiden kjent, men jo lengre han ble, jo bedre lærte han seg ritualene,

desto mer innså han at han egentlig ikke visste noe som helst. Nesten umerkelig ble det bygget en bro mellom Albertos to lidenskaper i livet, fotografiet og interessen for det okkulte. En dag forklarte Mahounon at Alberto ikke hadde kommet til Afrika for å oppleve eventyr, men at han, Mahounon, hadde hentet ham dit for å få livet sitt dokumentert. Kanskje var det slik. Resultatet ble et tolv år langt arbeid som resulterte i filmen «Mounted by the Gods», en CD og en bok.

Begravelsesseremoni

Det er høysommer da Alberto deltar i Mahounons begravelsesseremoni. Rommet ligger i mørke. I det svake lyset utenfor innleder øversteprestene seremonien. Fremoverbøyd beveger de seg innover til trommenes rytmiske dunk. De har med seg en geit og en høne. Ute i den trykk-

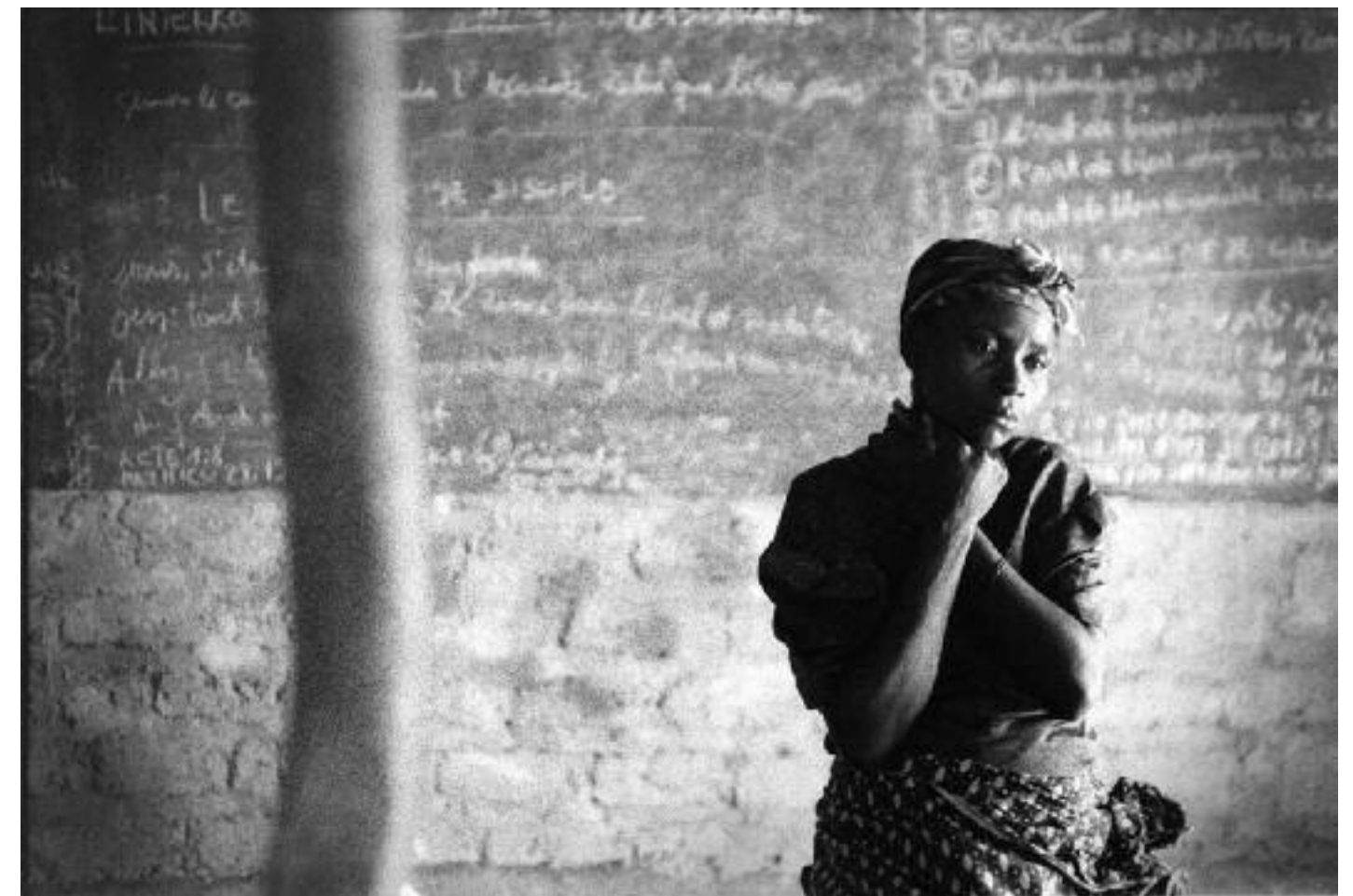
ende varmen danser og synger mennesker. Noen faller i transe. Akkurat da Alberto skal begynne å fotografere, trykker en av prestene en fetisch i hånden hans.

- I ni år var jeg bare en journalist der nede. Jeg hadde aldri krysset grensen mellom å være tilskuer til å bli deltager. Bortsett fra Pierre Verger har aldri en «yowo», en hvit, fått delta i seremoniene. Nå skulle jeg innvies, bli «fatumbie».

For Alberto, som var oppfostret strengt katolsk og som gutt hadde sunget i kirkekoret, var opplevelsen helt uvirkelig. Til tross for dette, fulgte han med inn i begravelsskammeret, blant gjengangere og skinnndøde. «Ikke rør dem, da dør du» advarte presten Kpasenon «den hellige skogens vokter» (ifølge troen bor de døde sjelene i skogen). Da kameraet plutselig sluttet å fungere, sprutet Kpasenon geiteblod

TIL TROSS FOR AT VOODOO ER BLITT MOTARBEIDET BÅDE POLITISK OG RELIGIØST ER DEN FAST FORANKRET I SAMFUNNET BENIN. RUNDT 80% AV BEFOLKNINGEN BEKJENNER SEG TIL DEN.

over det. Og se der! Gudene var velvillig stemt, kameraet fungerer igjen. Du kan tro det eller ikke. Sant er det i hvert fall at Kpassenon nå stikker sine offerdyr med sveitsiske kniver.

Forhekset

Et år senere. Etter å ha avsluttet en reportasje om sexturisme i Japan, reiste Alberto hjem til Sveits med sterke, uforklarlige smerter i hele kroppen. Han gikk til lege etter lege, men ingen kunne hjelpe ham. Hver morgen måtte han krype ut av sengen. Deretter kom det sjokkerte budskapet fra Benin.

- Jeg hadde blitt forhekset gjennom svart magi. Mahounon ba meg om å reise til Benin med en gang.

Uten å blunke forteller Alberto at han reiste, og at da han kom dit ble ført inn i en hytte med sterke dufter. Om hvordan han kunne kjenne nærværet av andre vesener, hvordan blodet slo i tinningene. «Det var bare å ta seg gjennom», sier han. En stor joint ble presset inn i leppene hans, usynlige hender berørte ham. Alt fløt sammen, tiden opphørte. Etter en dag kom han ut av hytten, ut i lyset. Rundt omkring sto skrattende mennesker.

- Befriende lett og naken sprang jeg rett ut i havet. Helt frisk!

Nattens farger

Nåtid. Det er sen kveld i kanton Glarus. Fullmånen kaster stråler av lys over de snøklede Alpene. Månelyset skjuler himmelens stjerner, lyser opp skyggene i skogen der vi står. Hit når sjelden vinden, bartrærne strekker seg høye og sprikende opp mot skyene. Ved veien laster Albertos to assistenter utstyr ut av bilen. Snart kommer generatorer til å sende to kilometer lange lysstråler inn i mørket.

For to år siden tok Alberto sitt første fargebilde om bord på en båt i Antarktis. Han var der i tre måneder med Greenpeace for å dokumentere jakten på hval. Filmen som ble resultatet ble i sommer nominert til Deutsche Filmpreis. Nattestid begynte han å fotografere de mektige isfjellene. Frem til da hadde naturen ikke interessert ham. At den gjør det nå skyldes alderen, sier han. Han fyller snart seksti.

- Hele livet har jeg bare fotografert mennesker. Jeg har fått nok av mennesker, jeg behøver dem ikke lenger.

Alberto fotografierer alltid sine naturbilder nattestid, som nå, ved fullmåne. Teknikken er ny og hemmelig. To hundre bilder tas av samme motiv. Hvert bilde har et annet fokus, en anen lyssetting. De legges deretter sammen til et

bilde i Photoshop. Det har ingenting med DRI eller HDR å gjøre, understreker han. Men akkurat nå er det mest «a pain in the ars» å jobbe slik. Kameraet klarer ikke de lange eksponeringstidene. Derfor holder Hasselblad som best på å hente frem en spesiell programvare til ham. Målet er å stille ut naturbildene på verdens største kunstmesse, Art Basel.

Det tekniske utstyret er ferdig stilt opp i skogen. Med spesielt lys belyser Alberto tre for tre. Sluttbildet kommer til å bli kjempestort og se ut som om det er tatt på dagtid. Fargene og lyset kommer til å virke ekte. Samtidig kommer man til å forstå at noe ikke stemmer. Slik ser ikke naturen ut.

- Det vekker irritasjon og det er bra. Når mennesker blir irriterte begynner de å reflektere

Bildene han tar nå er noen i en rekke med tester. Senere i år kommer Alberto til å reise til New Zealands regnskoger for å ta utstillingsbildene.

- Jeg vet ikke eksakt hvor jeg er på vei. Jeg tar med meg ryggsekk, et stativ, et kamera. Det er et eksperiment, noe helt annet enn det jeg er vant til. Hittil har det alltid vært jeg som har bestemt. Nå er det naturen som bestemmer.

